

STORYTELLING AND ITS USAGE IN EDUCATION

Hikâye Anlatıcılığı ve Eğitimde Kullanımı

Erol DURAN¹ & Nazmiye TOPBAŞOĞLU²

Abstract

Storytelling provides the permanence of cultural heritage. Storytelling, as a tool for experience, cultural transfer and a bridge to past, enables us to present the oral culture in an entertaining way. Throughout the centuries, people have acquired the knowledge via oral language. People make a story out of knowledge in order to convey it and narrator's talents enrich these stories. As a result, storytelling has become a significant teaching method in education. It is understood that storytelling in education develops students' academic achievement. Storytelling makes knowledge perceptible and lasting. It enhances writing, listening, speaking and oral language skills. It also develops students' empathy, self-expression, critical thinking skills and helps students realize their own abilities. It gives students the opportunity to tell stories, create their own stories, discover and express themselves. However storytelling in written language has fallen behind and is rarely used in education when compared to other teaching methods. In this research storytelling is studied because of its academic and social value. The literature has been reviewed and a general frame has been drawn for storytelling as the oldest form of education. Findings has been classified and inquired as storytelling, history of storytelling, its educational value, storytelling researches, its benefits to the students and features of narrator.

Key words: Storytelling, narrative, teller.

Özet

Hikâye anlatıcılığı kültürel mirasın kalıcılığını sağlamıştır. Deneyim, kültür aktarımının ve geçmişle bağlantının bir aracı olarak hikâye anlatıcılığı sözel dil aracılığıyla öğretilmiştir. Aktarılmak istenen öğretiler hikâyeleştirilerek, anlatıcının yetenekleriyle birleşmiştir. Bu kombinasyonun sonucu olan hikâye anlatıcılığı, eğitimde kullanılan önemli bir öğretim metodu olmuştur. Hikâye anlatıcılığının eğitimde kullanılması öğrencilerin akademik becerilerini geliştirmede etkili olduğu görülmüştür. Hikâye anlatıcılığı bilgilerin somutlaştırılmasını ve kalıcılığını sağlamaktadır. Yazma, dinleme, konuşma ve sözel dil becerilerini geliştirmektedir. Öğrencinin empati yapma, kendini ifade etme, eleştirel düşünme becerilerini geliştirmekte ve yeteneklerini fark etmesini sağlamaktadır. Aynı zamanda öğrencilere hikâye anlatma fırsatı vererek; kendi hikâyelerini oluşturmalarını, kendilerini keşfetmelerini ve kendini doğru ifade eden bireyler olmalarını sağlamaktadır. Fakat yazılı dil ile hikâye anlatıcılığı diğer öğretim metodlarının gerisinde kalmış ve nadiren kullanılan bir eğitim aracı haline gelmiştir. Bu çalışmada akademik ve sosyal değerinden dolayı hikâye anlatıcılığı incelenmiştir. Literatür taranmış, eğitimin en eski formu olarak hikâye anlatıcılığı ile ilgili genel bir çerçeve çizilmiştir. Elde edilen bulgular hikâye anlatıcılığı, hikâye anlatıcılığının tarihi, eğitsel değeri, hikâye anlatıcılığı araştırmaları, öğrencilere yararları ve anlatıcının özellikleri başlıkları altında incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hikâye anlatıcılığı, anlatıcılık, anlatıcı.

¹ Doç. Dr., Uşak Üniversitesi Eğitim Fakültesi, erol.duran@usak.edu.tr

² Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, El-mek: nazmiye.topbasoglu@gmail.com

Giriş

Anlatıcılık insanın doğasında vardır. Başkalarına anılarımızı, günlük hayatımızdaki olayları, deneyimlerimizi anlatarak, hayatımızdan kesitler sunarak değerlerimizi ve öğretilerimizi aktarmaya çalışırız. Hikâye anlatıcılığı kavramı daha edebi ve günlük hayatta kullanılmayan bir kavram olsa da anlatıcılık vazgeçilmez bir parçamızdır. Okuduğumuz çoğu kitap, kurgulanmış ya da gerçek hayat hikâyeleri anlatmanın sessiz bir türüdür. İzlediğimiz televizyon dizileri ve filmler hikâyeleştirilmiş metinlerin görsel unsurlarla bize sunulmuş halidir. Hangi tür olursa olsun bir hikâyeyi dinlemek veya okumak başka bir hayata dâhil olmak, gelişen olaylarla birlikte farklı duyguları yaşamak, farklı karakterleri tanımak ve deneyimler kazanmaktır. Bir hikâye ya da romanı okurken yazarın anlattıklarını okursunuz ama dinlediğiniz sizin sesinizdir. Bir hikâyeyi film/dizi izleyerek tanımak, birçok unsurun birleştiği ve sunulduğu bir şölendir.

Anlatıcıdan dinlemek ise anlatıcının sesini ve hareketlerini kullanarak sizi hayal gücünüzle baş başa bırakmasıdır. Anlatıcının tüm betimlemeleri hayal dünyanızda, zihninizde yer alan parçalarla şekillenir. Hikâyeye dâhil olmak için anlatıcının, bu serüvene sizi ikna etmesi gerekir. İkna olma, bu anlatılan hikâyeye yakınlığınız olmasa da; hikâyeden etkilenme düzeyinizi artırır. Bir hikâyeyi anlatırken de kurgunuz, sesiniz ne kadar etkiliyse, hikâye o kadar etkileyici ve öğretici olacaktır.

İnsan yaşamının parçası olan hikâye ve anlatıcılığın yukarıda anlatılan özelliklerinden dolayı eğitimde kullanımı etkili olacaktır. Özellikle somut dönemde olan öğrencilerin eğitiminde hikâye anlatıcılığına yer vermek bilgilerin içselleştirilmesini ve kalıcı olmasını sağlayacaktır. Eleştirel düşünmeyi, kurgulamayı, kendini ifade etmeyi ve yeteneklerini fark etmeyi sağlayacak ve öğrencileri eğlendirecektir. Böylece dersler öğrenciler için zevkli hâle gelecektir. Bu sebeplerden dolayı araştırmacılar da hikâyeye anlatıcılığının genel özellikleri ve eğitimde kullanılabilirliğini araştırma fikri doğmuştur. Ayrıca araştırmacı geçmiş deneyimlerini ele alarak eğitimde hikâyeye anlatıcılığının kullanılmasının önemli olduğunu düşünmüş, bu deneyimini şöyle özetlemiştir:

1995 Dinar depreminde evlerimiz hasar gördüğü için yaklaşık iki ay, tüm ilçe çadırlarda kalmıştık. Masallardan çıkıp gelmiş gibi beyaz sakallı, elinde bastonu ve yumuşacık bir sesi olan Mehmet Dede, her gece tüm çocukların ve yetişkinlerin toplandığı bir çadırda bize hikâyeler anlatırdı. Anne ve babaya gösterilmesi gereken saygı, insanlara değer verme, okumanın önemi, yoksul bir çocuğun beslemesi gereken umut ve Atatürk temalı hikâyeler ancak bu kadar etkileyici anlatılırdı. Hikâyeye anlatıcılığı kavramı ile her karşılaştığımda deprem, çadırı aydınlatan mumlar, yağmur sesi ve Mehmet Dedenin bize anlattığı hikâyeler gelir aklıma. Üzerinden yıllar geçmesine rağmen o günler, hikâyeler ve o ses, benim için hâlâ unutulmaz ve özlemle anılan birer anı olarak kaldı.

O anlatıcının hikâyeleri ve anlatım şekli, hikâyeye anlatıcılığının öğretimdeki etkililiği ve öneminin anlaşılmasını sağlamıştır. Bu deneyim sonucu araştırmacılar hikâyeye anlatıcılığının eğitimde kullanılmasının; diğer öğrencilere deneyim kazandırma, değer ve bilgi öğretme bakımından yararlı olacağını düşünmektedir.

Bu araştırmada hikâyeye anlatıcılığı ile ilgili genel bir çerçeve çizilmek istenmiştir. Hikâyeye anlatıcılığı ve tarihi incelenmiştir. Araştırmada hikâyeye anlatıcılığının eğitsel değerine ve anlatıcının özelliklerine yer verilmiştir. Bu özelliklerin öğrencilere yararları literatür incelenerek sıralanmış ve hikâyeye anlatıcılığı ile ilgili yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

Yöntem

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi; araştırılması hedeflenen olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren materyalleri analiz etmedir (Karasar, 2013). Çalışmada literatür taranmış, hikâye anlatıcılığı, hikâye anlatıcılığının tarihi, eğitsel değeri, hikâye anlatıcılığı araştırmaları, öğrencilere yararları ve anlatıcının özelliklerini içeren çalışmalar incelenmiştir.

Hikâye Anlatıcılığı

Hikâye anlatıcılığı bir halk sanatıdır. Halk sanatları toplumun hislerini, hayallerini etkiler. Karşılıklı olarak bu hisleri, hayalleri yansıtır ve dürtülerini ortaya çıkarır (Jobe, 2004).

Bir hikâyenin sözel olarak yorumlanması olan hikâye anlatıcılığı, anlatıcı ve dinleyiciler arasında kurulan bireysel özelliklerin, deneyimlerin paylaşımıdır (Shirley, 2005). Hikâye anlatıcılığında; anlatılan olayların hayal edilmesi ve kurulan sohbet aracılığıyla dinleyiciler ortak bir 'anlam' yaratmaya davet edilir (Delett, 1997). Donal Davis (1991) (akt. Macquire, 1998: 24) hikâye anlatıcılığını "fotoğraf çekmek yerine resim yapmak" olarak tanımlar. Hikâye anlatıcılığı anlatıcının içindekileri dışarı aktarımıdır (Sawyer, 1942). Hikâye anlatıcılığında kelimeler birleştirilir ve dinleyicilere aktarılır. Anlatıcının sesini farklı tonlarda kullanması, kişileri taklit etmesi gibi yazılı metinlerde ifade edilemeyen unsurlar ile hikâye anlatımı yeniden şekillendirilir. Anlatılan hikâyeler, dinleyicilerin akıllarında bir resim oluşturur ve dinleyicileri hikâyenin derin anlamının içine çeker (Sawyer, 1990; Collins ve Cooper, 1997; Başgöz, 2002).

Bir hikâyeyi anlatma, dinleyicilerin hayal gücünü doğrudan etkiler ve ele geçirir. Aynı zamanda anlatılan hikâyeler dinleyicilere anlatıcının deneyimlerini yaşatır. Hikâyeler anlatıldığında, yerel kültürün ilişkilerini anlamak mümkün olur. Hikâyenin paylaşıldığı toplumdaki kişiler birbirine bağlıdır. Bu doğrultuda hikâyelerin paylaşılması yeni bir 'biz' formu oluşturmada önemlidir (Dyson ve Genishi, 1994). Kısacası hikâye anlatma ve dinleme insanlar arasında bir bağlılık aracıdır (Sobol, Qentile ve Sunwolf, 2004). Aynı zamanda hikâye anlatma ve dinleme insanın özgürleşme araçlarından biridir. Hikâye anlatıcılığının yaşamdan uzaklaşması insanların deneyimlerini paylaşma yeteneklerinin ellerinden alınması demektir (Benjamin, 1995).

Mackie (2001) hikâye anlatıcılığının beş tane temel amacı olduğunu belirtmiştir:

- Bilgi vermek,
- Geçmiş olayların kalıcı olmasını sağlamak,
- İnsanların aileleri, ataları ve onların yaşamları arasında bağlantı kurmak,
- İnsanları ya da insanların toplumdaki rollerini tanımlamaya yardımcı olmak,
- Eğlendirmek.

Dünyanın her yerinde karşılaştığımız hikâye anlatıcılığı günümüzde yaşayan insanlar ile geçmişte yaşayan insanları birleştiren bir bağlantıdır (Shirley, 2005). İnsanoğlu hikâye anlatıcılığını temel olarak, bilgiyi paylaşma ve eğitim verme amacıyla kullanmıştır. Anlatıcılık insanların gelecek nesillere, düşüncelerini (Zabel,1991), tarihlerini, geleneklerini, kültürlerini ve inançlarını aktarmak (Hamilton ve Weiss, 2005), toplumdaki sorunlara çözüm bulmak ve dünyayı anlamlandırmak için kullandığı bir metottur (National Council of Teachers of English, 1992). Yerli hikâye anlatıcıları da kendi kültürel

ve tarihsel durumlarını anlatan hikâyeleri, sosyal uyum ve bağlılık için kullanmışlardır (Thunderbird, 1997).

Hikâye Anlatıcılığı Tarihi

Hikâye anlatıcılığı insanoğlunun amaçlarına, yaşamlarına, kültürlerine ve zamanla evrimleşmesine göz atma açısından önemlidir. Hikâye anlatıcıların beslendiği kaynak ağızdan ağıza aktarılan deneyimlerdir. Eski dönemlerdeki anlatıcılar halkın gözünde uzaklardan gelen ya da yörenin gelenekleri hakkında bilgi sahibi olanlardır. İlk gerçek öykü anlatıcıları insanoğlunun, mitlerin yarattığı kábustan kurtulmak için yaptığı ilk denemeleri anlatan masal anlatıcılarıdır (Benjamin, 1995).

Hikâye anlatıcılığı kabile köylerinde başlamıştır. Kabile dönemlerinde anlatılan hikâyelerin çoğu kabilelerin ahlaki değer ve beklentilerini yansıtmıştır. Gençlere kabilelerin sahip olduğu ahlak, saygı ve fedakârlık anlayışını içeren ülküler hikâyeler aracılığı ile öğretilmiştir. Kabilelerin refahı için önemli olan ülküleri anlatan bu hikâyeler, kabilelerin inançlarını temsil etmiştir (Sawyer, 1990; Collins ve Cooper, 1997). Hikâye anlatıcılığının belirtilen işlevlerinden dolayı bir hikâyeyi anlatma; kültürel değerleri koruma, gelecek nesile bilgi ve gelenekleri iletme için faydalı ve gerekli bir araç olarak görülmüştür (Patterson, 1999).

Anlatıcılık Hindistan'da bhanalar, Malezya'da penglipurlar (halk hikâyesi türü) anlatıcıları, Afrika'da taklit ustaları, Orta Çağ'ın başlarında Avrupa'da minstrel ve bardlar, İngiltere'de mummer ve jesterler, Fransa'da trouveresler, Almanya'da baenkelsaengerler tarafından icra edilmiştir (Sarpkaya, 2015). Türk geleneğinde ise destanlar ve hikâyeler yazıya geçirilmelerinden önce gamanlar, kamlar, ozan-baskılar, âşıklar tarafından anlatılmıştır (Köprülü, 1999).

Türk tarihinde anlatıcılık en genel hatlarıyla mit, destan, destansı hikâye, hikâye ve meddah hikâyelerine doğru gelişen tür ile birlikte değişmiştir (Ekici, 2005). Hikâye anlatıcılığı sayesinde de kültürel fenomenin, Türk kültür tarihi içindeki sürekliliği korunmuştur. Dünya kültürlerinde olduğu gibi Türk kültüründe ilk anlatıcılık dini, mistik ve mitolojik boyutlar içermektedir (Sekmen, 2015; Kaya, 2004; Köprülü 1999). Tarihte ilk anlatılar dini hüviyeti bulunan şaman ve kamların anlattığı mitlerdir. Mitler müzik eşliğinde anlatılmıştır. Kutsallığı, dini ve olağanüstü olayları yer ve zaman belirterek anlatan efsaneler belli bir anlatıcı tipine bağlı kalmadan anlatılmıştır. Masalcılar ise olağanüstü olayların ve insan dışı varlıkların çevresinde kurduğu masallarını yer ve zamana bağlı kalmadan anlatmışlardır (Ekici, 2005).

Farklı Türk boylarında bakşı, kayçı, toolçu, olongohut, akın, jırav gibi adlarla da anılan (Sarpkaya, 2015) destancılar kabile yaşantısını, devlet kurma çabasını, mücadelesini, olağanüstü olayları ve kahramanlıkları şiir halinde ve müzik eşliğinde anlatmışlardır. Kahramanlıkla ilgili yeni yaratmalar meydana getiren destancılar özel anlatıcılardır (Ekici, 2005). Toplum destancıları olağanüstü güçlerle iletişime geçebilen özel kişiler olarak görmüştür. Özellikle Türk boylarında destancılar "sosyo-kültürel olarak kabul edilmiş yollarla olağanüstü güç veya güçlerle iletişim içinde olan ve sanatlarını bu iletişime dayanarak yapan insanlar" olarak görülmüştür. Bu bakış açısından dolayı destan metinleri ve destan anlatma merasimleri de kutsal kabul edilmiştir (Çobanoğlu, 2007).

Halk hikâyeleri 16. yüzyıldan itibaren destanların yerini almıştır. Nazım ve nesir türünde aktarılan hikâyeler meddahlar, hekâtçılar, destancılar, hikâyeciler ve âşıklar tarafından anlatılmıştır. Göçebelikten yerleşik hayata geçişte, devlet olmanın ve bireyselliğin ön

plana çıktığı dönemlerde âşık ve meddah adı verilen anlatıcılar ile karşılaşmaktadır. Kaynağı Türk, Arap-İslam, İran-Hint olan temelde aşk ve kahramanlık konularını ele alan hikâyeler anlatılmıştır. 16. yüzyıldan itibaren göçebe ve köylü-halk arasında kopuz eşliğinde destanları anlatan ozanlardan ayrılmak isteyen saz şairleri, âşık ismini almıştır. Usta çırak ilişkisiyle yetişen âşıklar hikâyelerini sözlü kültür ile dilden dile aktarmıştır. Hikâyeler köy odalarında, kahvehanelerde dinleyicilere aktarılmıştır (Köprülü, 1999; Alptekin, 2005; Yılmaz, 2011; Sarpkaya, 2015). Meddahlar ise âşık tipi anlatıcılardır. Kırsaldaki olayları kent yaşamına uyarlayan, güncel ve sosyal konuları ele alan, eski ile yeniyi harmanlayan, şimdi ve geçmişi barındıran hikâyelerini topluma anlatmışlardır. Meddahlar eğlendirme, eleştirme, öğüt verme ve yenilikleri öğretme amacı gütmüşlerdir. Kahvehanelerde hikâyelerini jest ve mimiklerini kullanarak anlatmışlardır. Aynı zamanda olayları dramatize etmişler, mendil ve kandil dışında akseuar ve enstrüman kullanmamışlardır (And, 1963; Nutku, 1997; Köprülü, 1999; Alptekin, 2005; Yılmaz, 2011).

Hikâye Anlatıcısı

- *Anlatıcılık bir sanattır ve anlatıcı hikâye ile dinleyici arasında bir köprüdür.*

Anlatıcı bir aktör değildir. Hikâyeyi yeteneklerini kullanarak dinleyicilere ulaştırandır. Hikâye anlatıcılığı heyecanlı veya duygusal konuşma oyunu olarak bir sanattır (Peerless, 2014). Dolayısıyla bu sanatın özellikleri anlatıcıda bulunur. Anlatıcı yeteneklerini kullanarak dinleyicileri o hikâyede yaşatır. Örneğin hikâyede bir nehir varsa dinleyici akıntıyı ayaklarında; bir kuş ötüyorsa, dinleyici kulaklarında ve kalbinde o sesi, mutluluğu hissetmelidir (Mirzeler, 1998). Hikâye anlatıcılığı kişinin sanatsal algılarını geliştirir. Bir süre sonra anlatıcı sanatsal yeteneklerinin gelişimi ile hikâye anlatıcılığının zanaatkârı olur (Sturm, 1998).

Anlatıcının sergilediği tüm performans hikâyenin hizmeti için olmalıdır. Anlatıcı hikâyenin aktarımı sırasında kullandığı kelimeleri etkileyici bir güç hâline getirir. Kişiliğini hikâyenin içine katar ve sunulabilir hâle getirir. Hikâye boyunca anlatıcının kişiliği parlamalıdır. Fakat kişiliğini ve yeteneklerini hikâye için bir araç olarak görmelidir. Anlatıcı dinleyici ile hikâye arasına köprü görevi gördüğünü bilmelidir (Jobe, 2004).

- *Anlatıcı hikâyeyi belli bir ritim ve ahenk içinde dinleyiciye aktarır. Bu ritim ve ahenk için dil, seslendirme, hareket ve jest-mimik bileşenlerini kullanır.*

Ritim dinleyicinin hayal gücünde önemli bir rol oynar. Anlatıcı dinleyici ile güçlü bir etkileşim oluşturmak ve hikâyenin empati oluşturma gücünü kullanmak için dil, seslendirme, hareket ve jest-mimik bileşenlerini kullanır (Ross, 1996; Sobol, 1999). Anlatıcı hikâyenin sunumu için kelime dizimini, hikâye ve konu arasındaki bağlantıyı koruyabileceği, hareketlerini düzenleyeceği ve en temelinde hikâyeyi çevreye göre yeniden dönüştüreceği bir plan yapar (Edelson, 1993). Bu plandan önce hikâye seçimi önemlidir. Anlatıcı sevdiği ve kendisine anlamlı gelen hikâyeleri seçmesi, hikâye anlatımını daha etkileyici yapar. Aynı zamanda seçilen hikâyenin edebî özellikleri olması etkileyiciliğini artırır (Wischner, 1991). Anlatıcının kullandığı dili, kelimeleri, ifadeleri açık, kısa ve özlü olmak, nükte ve mizah taşımak zorundadır. Ayrıca hikâyede şiir kullanması hikâyenin akıcılığına yardımcı olacaktır (Livo ve Rietz, 1986; Ross, 1996).

Ses anlatıcının en temel aracıdır. Hikâye anlatıcısı sesini çoğu zaman enstrüman olarak kullanır (Hoffman, 2004; Peerless, 2014). Anlatıcının sesini ve nefesini farklılaştırarak

kullanması anlamayı kolaylaştırabilir ve kalıcı hale getirebilir (Ross, 1996). Anlatıcı en yüksek düzeyde etki yaratmak için hikâyedeki karakterlerin özelliklerine uygun olarak onları seslendirir, şive ve şarkı kullanır. Anlatım sırasında tonlamaya dikkat eder. Bu etkenler konunun sunumunu zenginleştirir (Hoffman, 2004). Anlatıcı çocuklar için bir hikâye anlatıyorsa sesini normalden daha fazla devingen/hareketli kullanmalıdır (Sturm, 1998). Bu durum öğrencinin dikkatinin dağılmasını engelleyecek ve merak uyandıracaktır. Aynı zamanda öğrenci anlatıcılık için öğretmenin anlatım şeklini örnek alacak ve kendini geliştirecektir.

Anlatıcının vücudunu kullanması da hikâye anlatmada etkili bir araçtır. Ama beden dilini uyumlu bir şekilde kullanmalıdır. Belirli bir dereceye kadar anlatıcı hikâyesini oturarak devam edebilir. Anlatıcının sesini ve hareketlerini yerinde ve zamanında kullanması dinleyiciyi hikâyeye daha kolay çekmesini sağlar. Anlatıcının yavaş yürüyüşler ve konuşurken orta düzeyde bir tempo kullanması dinleyiciyi büyülemesi için en iyi araçtır. Hızlı hareketler ve konuşmalar anlatılan olayın görselleştirilmesi, zihninde canlandırılması için yeterli zamanı sağlamayacaktır (Sturm, 1998).

- *İyi bir anlatıcı özgündür.*

İyi bir anlatıcının en önemli özelliklerinden biri özgün olmasıdır. Anlatıcı hikâye seçme, oluşturma ve anlatım sırasında sergilediği performans açısından özgündür. Bu yüzden iyi bir anlatıcı anlatım şeklini vb. unsurları başka bir anlatıcıdan kopyalamamalıdır. Çünkü kopya özgünlüğü ve yaratıcılığı kısıtlar (Wischner, 1991).

Anlatıcı kişiliğine ve performansına uygun hikâyeler anlatmalıdır. Anlatıcının hikâye anlatma stili hikâyeye ve kendisine uygun olmalıdır. Anlatıcı kendi stilini oluşturabilir. Bu stili hikâyeye uyarlamalıdır. Hikâyeyi ve dinleyici topluluğunu iyi tanıması; nasıl konuşacağını, nasıl hitap edeceğini ve nasıl hareketler sergileyeceğine kaynaklık eder (Sturm, 1998).

Anlatıcı hikâyesini bir topluma anlatmak için sürekli prova yapacaktır. Bu tekrar etme sürecinin anlatıcıya birçok yararı vardır. Tekrar etme kişinin öğrenme hızını artırır. Aynı zamanda bu 'hazım veya sindirme' sürecinde hikâyeye daha fazla dahil olur ve performansının niteliği artar. Çünkü performans üzerine oturur, doğal bir anlatım stili ve sunum meydana gelir. Bu etkenler bir piyes yapma süreci değil, dinleyiciyi büyülemede kullanılacak metotlardır (Sturm, 1998).

- *Anlatıcı yeteneklerini kullanır*

Anlatıcının yetenekleri hikâyenin dinleyiciye nasıl ulaşacağını etkiler. İyi bir hikâye anlatıcısı tasarlanan kurgunun içindeki tüm parçaları uyumlu hâle getirir ve dinleyiciye aktarır (Bone, 1924). Yeteneğini kullanarak başkalarını etkiler, hayran bırakır, hayrete düşürür ve tavsiyeler verir (Wischner, 1991).

Nitelikli bir hikâye anlatıcısı yaratıcı gücü yüksek ve hikâyenin içinde yaşayabilendir (Sawyer, 1942). Mecazi anlamda anlatıcı gösterisinin baş aktörü, yönetmeni ve yaratıcısıdır (Shamir, Dayan- Horesh ve Adler, 2005).

- *Anlatıcı ruhen, duygusal olarak ve entelektüel olarak zengin olmalıdır.*

Anlatıcı ruhen, duygusal olarak ve entelektüel olarak zengin olmalıdır (Glenister, 2004). Tarihe bakıldığında anlatıcı kültürün merkeziydi. Çünkü anlatıcı toplumsal hafızayı,

bilgiyi, bilgeliği ve ilimi devam ettirmektedir. (Livo ve Rietz, 1986). Anlatıcılar dilbilimsel, anlatımsal, söz sanatlarını bilmek zorundaydı (Glenister, 2004). Bu doğrultuda anlatıcı ilim ve irfan sahibi olmalıdır. Anlatıcı olayları derinlemesine gören ve duyardır (Shamir, Dayan- Horesch ve Adler, 2005). Aynı zamanda anlatıcının performansı metni anlamasına ve hitap ettiği kültürü bilmesine bağlıdır. Kültürel bilgisi iyi olan kişilerin iletişimi iyi olmaktadır (Ryan, 2006). Bu yüzden ki özellikle öğretmenlerin, girişimcilerin karakter özelliklerini taşıyan köyün en yaşlıları veya astral seyahat yapan kabile şamanları hikâye anlatıcılığı yapmaktaydı (Sobol 1999). Anlatıcı daha önce bahsettiğimiz gibi eski zamanlarda yüce biri olarak görülmekteydi. Buradan yola çıkarak Jobe (2004) anlatıcının yüce; diğerlerinden daha farklı düşünen, ayrıntıları gören bir kişi olması gerektiğini söylemiştir.

Tüm kültürlerde hikâye anlatıcıları öğretmen rolünü oynamıştır. Çünkü anlatıcı hikâyedeki karakterlerin davranışlarını toplumsal davranışlara dönüştürür ve toplumsal davranışları pekiştirmek için kullanılır (Mittelstadt, 2003).

Hikâye Anlatıcılığının Eğitimde Kullanılması İle İlgili Araştırmalar

Hemmati, Gholamrezapour ve Hessamy (2015) tarafından sesli okuma ve hikâye anlatıcılığının, dinlediğini anlamaya etkisini incelenmiştir. Çalışma grubu; yabancı dil olarak İngilizce öğrenen İranlı 99 öğrenciden oluşmaktadır. Çalışmada sesli okuma yöntemi uygulanan, hikâye anlatıcılığı kullanılan ve ders kitaplarındaki dinleme metinlerin kullanıldığı (geleneksel yöntemin uygulandığı) üç grup bulunmaktadır. Sesli okuma yöntemi uygulanan grupta hikâyeyi öğretmen okumuştur. Hikâye anlatıcılığı kullanılan grupta anlatıcılığı öğretmen yapmıştır. Üç grupta belirtilen yöntemlerin kullanılmasının ardından öğrencilerin hikâye ile ilgili soruları cevaplamaları istenmiştir. Çalışmada hikâye anlatıcılığının kullanıldığı grubun dinlediğini anlama düzeyleri diğer iki gruba göre önemli derecede yüksek bulunmuştur.

Sidekli, Tangülü ve Yangın (2013) tarafından 4. sınıf 53 öğrenci ile yapılan çalışmada, Sosyal Bilgiler konularını öğrenmede hikâye destekli sınıf içi etkinliklerle öğretimin etkisini incelenmiştir. Öntest ve son test uygulanan çalışmada deney grubu 25 öğrenciden, kontrol grubu 28 öğrenciden oluşmuştur. Deney grubu ile 4 hafta boyunca hikâye destekli sınıf içi etkinliklerle “yönler” konusu işlenmiştir. Yapılan son test sonucunda deney grubu ile kontrol grubu arasında deney grubunun lehine anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Hikâye destekli öğretimin öğrencilerin akademik başarısının artmasında etkili olduğu tespit edilmiştir.

Moon ve Meang (2012) tarafından hikâye anlatıcılığının ve hikâye söylemenin (şarkılaştırma- storysinging) okuduğunu anlama üzerindeki etkileri incelenmiştir. Çalışma yabancı dil olarak İngilizceyi öğrenen ilkökul 4. sınıf 40 öğrenci ile yapılmıştır. Birinci grup 20 öğrenci ile hikâye anlatıcılığı yöntemi, ikinci grup 20 öğrenci ile hikâye söyleme (müzikal) yöntemi kullanılmış ve çalışma 10 hafta sürmüştür. Çalışmanın sonucunda iki grup arasında okuduğunu anlamada anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Her iki grupta da İngilizce öğrenmeye karşı olumlu tutum sergilenmiştir. Araştırmacılar storysingin grubu öğrencilerinin ritim ve melodi bulma konusunda zorlandığını belirtmişlerdir.

Arioğul ve Uzun (2010) yabancı dil merkezinde 1 ve 2 yıldır İngilizce öğrenen 12 öğrenci ile yaptıkları çalışmada, hikâye anlatımına karşı öğrenci tutumları incelemişlerdir. Araştırmada öğrencilerin motivasyonunun bir ders boyunca etkililiğini yitirmediği ve yabancı dil derslerinde kullanılan hikâye anlatım metodunun, öğrencilerin dinlenme,

konuşma ve kelime kazanma becerilerini geliştirdiğine ulaşılmıştır. Aynı zamanda araştırmada anlatıcılığın, öğrencilerin içlerinde var olan drama yeteneklerinin ön plana çıkardığı ve her anlatımla kendilerine duydukları güvenin artmasına yardımcı olduğu tespit edilmiştir. Sınıf içerisinde öğrencileri aktif kılan ve akranları önünde yabancı dili tonlayarak ve beden dilini kullanarak yapılan etkinliklerle konuşma yeteneğini geliştiren çocukların gelecekte öğrendikleri yabancı dili kullanma konusunda daha güvenli olacağını ve zorlanmadan kendilerini ifade edebileceğini belirtilmiştir.

Lin (2010) yabancı dil olarak İngilizceyi öğrenen öğrencileri ile anlatılan bir hikâyeyi tekrarlama yönteminin (retelling) anlamaya etkisini incelemiştir. 126 Taiwan Üniversitesi öğrencileri ile yapılan çalışmada öğrencileri, 65 deney, 61 kontrol grubunda yer almıştır. Deney grubunda ile anlatılan bir hikâyeyi tekrarlama yöntemi (retelling) kullanılmış, kontrol grubunda geleneksel yöntem kullanılmıştır. İki grupta da aynı hikâyeler kullanılmıştır. Çalışmada ön test ve son test kullanılmıştır. Çalışmanın sonunda deney ve kontrol grubu arasında, deney grubu lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Hikâyeyi tekrarlama yönteminin (retelling) anlamaya önemli derecede katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca tekrarlama yönteminin (retelling) deney grubunun genel kavramları öğrenme ve hikâyenin özetini akılda tutmasına yardımcı olduğu belirtilmiştir. Deney grubu öğrencilerin genel ve özel düşünceleri geleneksel yöntemi kullanan öğrencilere göre daha iyi ayırt ettikleri belirlenmiştir. Deney grubunun hikâyede parça parça bulunan bilgiler arasında daha iyi bağlantı kurduğuna ulaşılmıştır.

Skhela (2010) lise 11. sınıf 74 öğrenci ile yaptığı çalışmada hikâye anlatıcılığı tekniğinin dinlediğini anlama üzerindeki etkilerini incelemiştir. 37 öğrenciden oluşan deney grubuna hikâye anlatıcılığı tekniği uygulanırken, 37 öğrenciden oluşan kontrol grubuna geleneksel yöntem uygulanmıştır. Çalışma sonucunda deney grubunun lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Tahmin etme, ana düşünceyi söyleme, karakterleri tanıma ve olayları özetlemeyi kapsayan dinleme becerilerinin gelişiminde hikâye anlatıcılığının önemli derecede etkili olduğu belirtilmiştir. Araştırmacılar öğrencilerinin dinleme becerilerini geliştirmek için hikâye anlatıcılığının kullanılmasını önermiştir.

Commeyras ve Hu (2008) tarafından yapılan çalışmada hikâye anlatıcılığının 5 yaşındaki çocukların İngilizce ve Çince dil ve okuma-yazma gelişimine etkisi incelenmiştir. Çalışma 10 hafta sürmüştür. Resimli ve yazısız hikâye kitapları kullanılmış, anlatıcı hikâye kitabındaki resimler üzerinden hikâyeyi anlatmıştır. Uygulamada işaretleme, cümle kurma ve yazım üretme süreçleri incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda hikâye anlatıcılığının iki dilde de dil ve okuma-yazma gelişimini olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Kullanılan materyallerle birleştirilen hikâye anlatıcılığının öğrencileri mutlu ettiği ve bu aktivitenin iki dil içinde dil öğrenimini kolaylaştırdığı belirtilmiştir.

Isbell, Sobol, Lindauer and Lowrance (2004) hikâye anlatıcılığının anadil öğrenmeye etkisini araştırmıştır. Deney ve kontrol grubu oluşturulan çalışmada her iki grup için aynı 24 hikâye kullanılmıştır. Deney grubu hikâyeyi anlatıcıdan dinlemiş, kontrol grubu ise hikâyeyi yazılı materyalden okumuştur. Analizler sonucunda deney ve kontrol grubu arasında sözel dil gelişimi açısından anlamlı bir farka ulaşılmamıştır. Fakat hikâyeyi tekrar etmeleri ve anlama açısından deney ve kontrol grubunun arasında deney grubunun lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Groce (2004) yabancı dil öğrencileri ile yaptığı çalışmada hikâye anlatıcılığının dil öğrenmede olumlu bir etkisi olduğu, öğrencilerin dinleme ve derse katılmada daha istekli

olduğu sonuçlarına ulaşmıştır. Ayrıca öğretmenlerin okuma becerilerinin geliştiği gözlemlenmiştir.

Hikâye Anlatıcılığının Eğitsel Değeri

Hikâye anlatıcılığı eğitimin en eski formudur. Bir hikâyenin sözel olarak paylaşılması toplum yaşamının başlangıcından beri eğitimsel bir araç olarak işlev görmüştür. Hikâye anlatıcılığının tüm formları daha önce de belirtildiği gibi; ilham vermek, eğlendirmek, olayları kaydetmek ve kültürel geleneklerin, beklentilerin yeni kuşaklara geçmesini sağlamak için kullanılmıştır. Hikâye anlatıcılığı ister toplum aktivizmini öğretmek, kabile insanların gelenekleri ve beklentilerini açıklamak için bir yol olarak kullanılsın ister kullanılsın, hikâyeler toplumların yaşamı boyunca öğrencileri eğitmiştir (Collins ve Cooper, 1997; Hamilton ve Weiss, 2005). Anlatıcılığının bir öğretim metodu olarak kullanılması en az milattan önce 4000'li yıllara dayanmaktadır. Homer ve Platon'dan Jesus, Li Po, Gandhi'ye kadar tarihte yer alan öğretmenler öğrencilerinin düşünmelerine kılavuzluk yapmak, örneklemeler yapmak ve bilgi vermek için efsaneleri, kıssaları ve hikâyeleri kullanmışlardır (Zabel, 1991).

Hikâye anlatma genellikle öğretme ve öğrenmeyi geliştirmek için yaratıcı, eğlenceli, anlamlı ve etkili bir yol olarak görülür. Öğretmen mesleğinde temel etken olarak görülen hikâye anlatıcılığı öğretimin bütün şekillerinde bulunur (Abrahamson, 1998). Bir hikâyeyi anlatma sözlü ve yazılı dil arasındaki süreklilik açısından da önemlidir (Lindfors, 2008). Toplum ve toplumun okuma yazma ile olan ilişkisi toplum üyelerini etkiler. Formal eğitime dayalı okuma yazma modelleri, öğrencinin okuma yazma dayalı akademik kimliği ile kültürel ve sosyal kimliğini entegre etme fırsatı verir. Hikâye anlatıcılığı da okula dayalı okuma yazma modelleri ve topluma dayalı okuma yazma modelleri arasında bir köprüdür (Bloome, Katz, Solsken, Willett ve Wilson-Keenan, 2000).

Sadece iletişim amacı için kullanılmayan hikâyeler sınıfta birçok amaca hizmet eder. Anlatıcılık sayesinde sözel dil öğrenilir ve pekiştirilir (Frey, 1983). Özellikle ilkokul ve ortaöğretimde hikâye anlatıcılığını kullanmak öğrencilerin kendilerini ifade etmesini öğrenmesine yardımcı olur. Kendini ifade edebilme becerisinin gelişmesi de kendine güvenin bireyler yetişmesini sağlar. Öğrencilerin dikkat süreleri artar ve iyi bir grup dinamizmi sağlar. (Rockman, 2001).

Hikâye anlatıcılığı okuryazarlık becerilerini, öğrenme becerilerini geliştirmede, farklı içerik bilgileri oluşturmada da kullanılır (Green, 2004; Mello, 2001). Eğitimde kullanılan hikâyeler öğrencide ifade edici, sosyal ve alıcı dil gelişimini destekleyerek öğrencilere problem çözme, hayal güçlerini ortaya koyma, yaratıcılıklarını geliştirme, iç dünyalarındaki yaşantıları yansıtmaya olanağı sağlamaktadır (Zembat ve Zülfikar, 2006).

Hikâyeler öğrencilerin dersi-konuyu anlamlı hâle getirmelerini, mantığını anlamalarını, yeni öğrenilen bilgileri kolay hatırlamalarını, konu hakkında derin (Green, 2004; Hamilton ve Weiss, 2007) ve eleştirel düşüncelerini, bir olaya ya da duruma karşı kişisel tepki vermelerini sağlar (Martin, 2000). Ayrıca öğrenciler arasında iyi ilişkiler kurulmasını ve öğrenme merakının gelişimini sağlar. Hikâyeler dinleyici ve anlatıcı arasındaki empatiyi geliştirir (Shirley, 2005). Eğitimde hikâye anlatıcılığının kullanılması da öğrencinin empati becerisini geliştirecektir.

Hikâye anlatıcılığı öğrencilerin kelime dağarcığını artırma ve bilgisini geliştirme fırsatı sağlar (Zembat ve Zülfikar, 2006; Wojciechowicz, 2003). Çünkü dinleyiciler duyduğu veya okuduğu kelimelerin metnindeki anlamını çözer. Ayrıca hikâyeyi dinleme öğrencinin

hikâyede gördüğü yazınsal özellikleri kavramasını ve dil bilgisini geliştirir (Wojciechowicz, 2003).

Bir hikâye oluşturmak, dinlemek ve başkasına anlatmak çocuklar için önemlidir. Çünkü hikâyeler çocukların dünyayı anlamalarına ve diğer insanlarla paylaşmalarına yardımcı olur. Çocuklar bir hikâye oluşturduklarında ve anlattıklarında, o dilin sahibi olurlar (Wright, 1995).

Sözel dil çocukların bilişsel gelişimi için çok önemlidir (Van Groenou, 1995). İletişimin doğal bir formu olarak hikâye anlatıcılığı da sözlü dilin gelişimini destekler. Hayal gücünü, konuşma ve dinleme becerilerini geliştirir (Roney, 1989; Isbell, Sobal, Lindaeur ve Lawrance; 2004). Anlatıcılıkta; anlatan ve dinleyen arasında doğrudan bir ilişki vardır. Hikâye anlatıcılığında anlatıcının rolü hikâyeyi etkili bir şekilde aktarmak için gerekli olan seslendirme, canlandırma ve dil becerilerini düzenleme ve sunmadır (Barzaq, 2009). Anlatıcılık öğrencilerin hikâye anlatmasını olumlu yönde geliştirir (Speaker, 2000; Ahrens, 2011). Öğrencinin anlatıcılığı örnek alması ve başkalarına hikâye anlatması; anlatıcılıkta gerekli olan seslendirme, canlandırma, dil becerilerini düzenlemesini ve sunmasını olumlu yönde etkileyecektir.

Öğrenciler hikâye anlatmayı öğrendikleri zaman spesifik konularda konuşmayı ve katılımcıları daha dikkatli dinlemeyi öğrenebilir. Ayrıca etkili sunum becerilerini geliştirebilir, topluluk içinde konuşabilir (Coskie, Trude ve Vohs, 2010).

Öğrencilerin hikâye anlatabilmeleri için gerekli okuma ve yazma becerilerini kazanmış olmaları, hikâye yapısını ve unsurlarını anlamaları gerekmektedir (Genishi ve Dyson, 2009). Hikâye anlatıcılığı hem okumayı hem de yazmayı direkt olarak destekleyen bir güce sahip olduğu için hikâye unsurlarının anlaşılmasını kolaylaştırır (Roney, 1989). Öğrenciye hikâyeyi ve hikâye elementlerini hatırlama ve anlama, hikâyede geçen diyalogları ve önemli detayları tanıma fırsatı sağlar. Bu yüzden hikâye anlatıcılığı öğrencilerin yazma becerilerini geliştirmede güçlü bir araçtır (Parr ve Campbell, 2007). Bir hikâyeyi dinleme öğrencinin dinleme becerilerini ve duyduklarını tekrar etmeyi geliştirir. Öğrenci hikâye anlatıcılığı ile bir hikâyenin giriş, gelişme ve sonuç bölümünü inşa edebilir. Bu sayede kendi yazılarını üretebilir ve öykülemeyi öğrenebilir (Speaker, 2000).

Sonuç

Anlatıcılık en eski çağlardan günümüze uzanan, kültürü, toplumsal değerleri, deneyimleri aktaran bir sanattır. Hikâye anlatıcılığı eğitimin en eski formu olarak gençleri eğitmek için kullanılmıştır. Hikâye anlatıcılığının okullarda kullanmanın öğrenciye birçok yararı vardır (Isbell, Sobol, Lindauer ve Lowrance, 2004; Commeyras ve Hu, 2008; Arıoğul ve Uzun, 2010; Skhela, 2010; Moon ve Meang, 2012; Sidekli, Tangülü ve Yangın, 2013; Hemmati, Gholamrezapour ve Hessamy, 2015). Hikâye anlatıcılığı öğrencilerin akademik başarılarına katkı sağlamaktadır. Dil becerilerine katkı sağlamakta, öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkarmaktadır. En önemlisi sağlıklı bir insan ve toplum için gerekli olan eleştirel düşünme, sorgulama ve empati kurma becerilerini geliştirmede yardımcı olmaktadır.

Hikâye anlatıcılığı okumayı öğrenmenin ilk yıllarında olumlu bir etkiye sahip olduğu için de önemlidir. Dil kazanımlarının ilk aşamalarında hikâyeler; yeni bir dili tanıtmanın ve bir olayı tüm öğeleriyle değerlendirmenin önemli bir aracıdır. Anlatıcılık öğrenciler için anlamlı ve hatırlanabilir bir dil oluşturma sağlayabilir (Belmonte ve Verdugo, 2007).

Hikâyeler ilgi çekici olmasının, akademik başarıya olumlu etkisinin yanında öğretmen ve öğrenci arasında bağ kurulmasını sağlar. Öğretmenin; öğrencilerin deneyimlerini, kültürlerini ve ilişkilerini öğrenmesini sağlar (Dyson ve Genishi, 1994). Öğrenci öğretmenin anlattığı hikâyeden yola çıkarak gelecekte karşılaşılabilecekleri olaylar hakkında deneyimleri öğrenmelerine olanak sağlar (Mittelstadt, 2003). Bir hikâyeyi paylaşma öğretmen ve öğrenciler arasında yeni ilişkiler kurma gücü yaratır (Dyson ve Genishi, 1994).

Hikâye ve anlatıcılık insan hayatında çok önemli olmasına rağmen hikâye anlatıcılığına müfredatta nadiren yer verilmektedir (Roney, 1989). Konuşma becerisinin gelişimi için öğrencilere düşünme ve doğal kodlama yeteneklerine dayalı olmayan metinsel ipuçlarına dayalı eğitim vermek, akıcı konuşmanın gelişimini ve etkililiğine engel olmaktadır (Coskie, Trude ve Vohs, 2010). Bunun yanında okullarda hikâye anlatımını sürekli anlatmak dezavantaja sahip olabilir. Öğrencide hikâye anlatıcılığı cezbediciliğini kaybedebilir, öğrencinin yeniden motive olmasındaki etkisini yitirebilir ve öğrenci bilginin değerini anlamayabilir. Özellikle önemli konuların öğretiminde kullanılırsa daha çok işlevi olacaktır (Edelson, 1993).

Hikâye anlatıcılığını derslerde kullanmak, öğrencilerin kendi hikâyelerini anlatmalarına fırsat vermek; anlatıcılık değerinin yok olmasını önleyecek, öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştıracak, deneyimlerini başkalarıyla paylaşma fırsatı tanıyacaktır. Aynı zamanda başkalarının deneyimlerinden ders çıkarabileceklerdir. Hikâye anlatıcılığın amaçlarından biri dinleyicileri eğlendirmektir. Bu doğrultuda öğrencileri eğlendirirken eğitmek için etkili yollardan bir anlatıcılıktır. Anlatıcılık sayesinde öğrencilerin yaratıcılığını, hayal gücünü kullanarak eğitim daha eğlenceli ve kalıcı hâle getirilebilir.

Kaynakça

- Abrahamson, C. (1998). Storytelling as a pedagogical tool in higher education. *Education*, 118(3), 450-451.
- Ahrens, K. (2011). Picture books: Where literature appreciation begins. İçinde B. Kümmerling-Meibauer (Ed.), *Emergent literacy: Children's books from 0 to 3* (pp. 77-90). Amsterdam: John Benjamins. <http://dx.doi.org/10.1075/swll.13.07ahr> adresinden elde edildi.
- Alptekin, A. (2005). *Halk hikâyelerinin motif yapısı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- And, M. (1963). *A history of theatre and popular entertainment in Turkey*. Ankara: Forum Yayınları.
- Arioğul, S. ve Uzun, T. (2010). Hikâye anlatım metodu ile ilköğretim öğrencilerine yabancı dil öğretimi. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 5(4), 1670-1676.
- Başgöz, İ. (2002) *Sibirya'dan bir masal anası* (II. Baskı). Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Barzaq, M. (2009). Integrating Sequential Thinking Thought Teaching Stories in the Curriculum. Action Research. AlQattan Center for Educational Research and Development QCERD. Gaza.
- Belmonte, I. A. and Verdugo, D. R. (2007). Using digital stories to improve listening comprehension with Spanish young learners of English. *Language Learning & Technology*, 11(1), 87-101.

- Benjamin W. (1995). "Hikâye anlatıcısı". Der. N.Gurbilek. *Son bakışta ask'ın içinde*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Bloome, D., Katz, L., Solsken, J., Willett, J. and Wilson- Keenan, J. (2000). Interpellations of family/community and classroom literacy practices. *The Journal of Educational Research*, 93(3), 155-163.
- Bone, W. (1924). *Children's stories and how to tell them*. New York: Harcourt Brace and Co.
- Collins, R. and Cooper, P.J. (1997). *The power of story: Teaching through storytelling*. Long Grove, IL: Waveland Press.
- Commeyras, M. and Hu, R. (2008). A case study: emergent biliteracy in English and Chinese of a 5-year-old Chinese child with wordless picture books. *Reading Psychology*, 29(1), 1-30.
- Coskie, T., Trudel, H. and Vohs, R. (2010). Creating community through storytelling. *Talking Points*, 22(1), 2-9.
- Çobanoğlu, Ö. (2007). *Türk dünyası epik destan geleneği*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Delett, J. (1997). The elementary immersion learning strategies. *National Capital Language Resource*. Chapter 2. http://www.nclrc.org/eils_adresinden_elde_edildi.
- Dyson, A. H. and Genishi, C. (1994). *The need for story: cultural diversity in classroom and community*. Urbana, IL: National Council of Teachers of English.
- Edelson, D.C. (1993). *Learning from Stories: Indexing and Reminding in a Socratic Case-Based Teaching System for Elementary School Biology*. Doctoral dissertation, Northwestern University, Evanston.
- Ekici, M. (2005). Türk sözlü geleneğinde anlatıcılar ve anlatmalar arasındaki ilişkiye art zamanlı (diyakronik) ve eş zamanlı (senkronik) bir bakış. Gürer Gülsevin (Ed.). *Prof. Dr. Fikret Türkmen armağanı içinde*. (225-229). İzmir: Kanyılmaz Maatbası.
- Frey, R. (1983). Re-telling one's own: storytelling among the Apşaalooke (Crow Indians). *Plains Anthropologist*, 28(100), 129-135. www.jstor.org/satble/25668352 adresinden elde edildi.24.11
- Genishi, C. and Dyson, A. H. (2009). *Children, language, and literacy: Diverse learners in diverse times*. New York: Teachers College Press.
- Glenister, K. (2004). Texturing the narrative paradigm: folklore and communication. *Communication Quarterly*, 52(2), 129-142.
- Green, M. C. (2004). Storytelling in teaching. *Observer*, 17(4), 37-54. www.psychologicalscience.org/observer/getArticle.cfm?id=1562 adresinden elde edildi.
- Groce,R.D.(2004) *An Experiential Study of Elementary Teachers with the Storytelling Process: Interdisciplinary Benefits Associated with Teacher Training and Classroom*

- Integration: Reading Improvement*, (41)2. <http://www.questia.com/googleScholar.qst?docId=5006613946> adresinden elde edildi.
- Hamilton, M. and Weiss, M. (2005). *Children tell stories: Teaching and using storytelling in the classroom* (2nd ed.). Katonah, NY: Richard C. Owen.
- Hamilton, M. and Weiss, M. (2007). *Why use storytelling as a teaching tool?* www.beautyandthebeaststorytellers.com/Handouts/WhyUseStorytelling.pdf adresinden elde edildi.
- Hemmati, F., Gholamrezapour, Z. and Hessamy, G. (2015). The effect of teachers' storytelling and reading story aloud on the listening comprehension of Iranian EFL learners. *Theory and Practice in Language Studies*, 5(7), 1482-1488. DOI: <http://dx.doi.org/10.17507/tpls.0507.22>
- Hoffman, S. L. (2004). Living stories: Modern storytelling as a call for connection. *The Humanistic Psychologist*, 32(4), 379-340.
- Isbell, R, Sobol, J, Lindauer, L. and Lawrence, A. (2004) The effects of storytelling and story reading on the oral language complexity and story comprehension of young children. *Early Childhood Education Journal*, 32(3), 157-163.
- Jobe, T. (2004). *Challenge Sequence Tellings: A Case-Study Analysis Of Storytelling*. Doctoral dissertation, The University of Texas, Austin.
- Karasar, N. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemi* (25. Baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kaya, M. (2004) *Türk romanında destan etkisi*. Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Köprülü, F. (1999). *Edebiyat araştırmaları*. Ankara: TTK Basımevi.
- Lin, L. (2010). *The Impact of the Retelling Technique on Chinese Students English Reading Comprehension*. *Asian EFL Journal*, 12(2), 163-191.
- Lindfors, J. W. (2008). *Children's language: connecting reading, writing and talk*. New York: Teachers College Press.
- Livo, N. ve Rietz, S. (1986). *Storytelling: Process and practice*. Littleton CO: Libraries Unlimited Incorporated.
- Mackie, M. M. (2001). *The art that will not die: The story-telling of Greg Sarris and Thomas King*. Doctoral dissertation, University Of Oklahoma, Oklahoma.
- Macquire, J. (1998). *The power of personal storytelling*. New York: Tarcher/Putnam Inc.
- Martin, K. J. (2000). "Oh, I have a story": Narrative as a teacher's classroom model. *Teaching and Teachers Education*, 16(3), 349-63.
- Mello, R. (2001). The power of storytelling: How oral narrative influences children's relationship in the classroom. *International Journal of Education and the Arts*, 9(2).

- Mirzeler, M. K. (1999). *Veiled Histories, And The Childhood Memories Of A Storyteller*. Doctoral dissertation, University Of Wisconsin, Madison.
- Mittelstadt, J. (2003). Why I have spent my time in such ways: The ways of the storyteller. *The Reading Teacher*, 56(7), 680.
- Moon, J. and Maeng, U. (2012). *A comparison study of the effect of reading instruction using storytelling and storysing*. *Proceeding of 17th conference of Pan-Pacific Association of Applied Linguistic*. School of Education, Ajou University. http://www.aaljapan.org/conference2012/proc_PAAL2012/pdf/.../P-14.pdf adresinden elde edildi.
- National Council of Teachers of English. (1992). *Guideline on teaching storytelling*. NCTE Position Statement. www.ncte.org/positions/statements/teachingstorytelling adresinden elde edildi.
- Nutku, Ö. (1997). *Meddahlık ve meddah hikâyeleri*. Ankara: AKM Başkanlığı Yayınları.
- Parr, M. and Campbell, T. (2007). *Teaching the language arts: Engaging literacy practices*. Toronto, ON: Wiley & Sons.
- Patterson, M. (1999). *Storytelling: The art form of painting pictures with your tongue*. <http://www.hollowtop.com/Articles/storytelling.html> adresinden elde edildi.
- Peerless, C. B. (2014). *Storytellers' Reports Of The Good Work Of Storytelling*. Doctoral dissertation, University of Hartford, West Hartford. <http://pqdtopen.proquest.com/doc/1539327385.html?FMT=AI> adresinden elde edildi.
- Rockman, C. (2001). Tell me a story. *School Library Journal*, 47(8), 46-49.
- Roney, R. C. (1989). Back to the basics with storytelling. *The Reading Teacher*, 42(7), 520-523.
- Ross, R. (1996). *Storyteller: The classic that heralded America's storytelling revival*. Little Rock, AR: August House.
- Ryan, P. (2006). Celticity and storyteller identity: The use and misuse of ethnicity to develop a storyteller's sense of self. *Folklore*, 117(3), 313-328. doi:10.1080/00155870600928971
- Sarpkaya, S. (2015). *Şaman, Meddah, Oyun Yöneticisi: Bir Modern Dönem Anlatıcısı Olarak Rol Yapma Oyunlarındaki Oyun Yöneticileri ve Geleneksel Anlatıcı Tipleriyle Benzerlikleri*. www.frpnet.net adresinden elde edildi.
- Sawyer, R. (1942). *The way of the storyteller*. New York, NY: Penguin Books.
- Sawyer, R. (1990). *The way of the storyteller*. Harmondsworth, England: Penguin.
- Sekmen, M. (2015). *Söz sanatından eylem sanatına: yaratıcı drama ve oyunculuk etkinliği olarak hikâye anlatımı*. Ankara: Pegem Akademi.

- Shamir, B., Dayan-Horesh, H. and Adler, D. (2005). Leading by biography: Towards a life-story approach to the study of leadership. *Leadership*, 1(1), 13-29. doi:10.1177/1742715005049348
- Shirley, J. M. (2005). *Storyteller, Story-Teacher: A Portrait Of Three Teachers' Use Of Story In Elementary Classes*. Doctoral dissertation, Georgia State University, Atlanta. http://scholarworks.gsu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1002&context=msit_diss adresinden elde edildi.
- Sidekli, S., Tangülü, Z. ve Yangın, S. (2013). Sosyal bilgiler öğretimi: öğretmenim bana hikâye anlatır mısın?. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(4), 311-323.
- Simmons, A. (2006). *The story factor*. New York: Basic Books. <https://www.amazon.com/Story-Factor-2nd-Revised/dp/0465078079> adresinden elde edildi.
- Skhela, K. (2010). *The Effectiveness Of Using Storytelling Technique In Enhancing 11th Graders' Listening Comprehension Sub-Skills In Middle Gaza Governorate*. Master Tesis, The Islamic University, Gaza.
- Sobol, J. (1999). *The storytellers' journey: An American revival*. Urbana, IL: University of Illinois. <https://www.amazon.com/Story-Factor-2nd-Revised/dp/0465078079> adresinden elde edildi.
- Sobol, J., Qentile, J. and Sunwolf. (2004). Once upon a time: An introduction to the inaugural issue. *Storytelling, Self, Society: An Interdisciplinary Journal of Storytelling Studies*, 1(1),1-7.
- Speaker, K. (2000). The art of storytelling. *A Collegiate Connection to Professional Development Schools Education*, 121(1),184-87.
- Sturm, B. (1998). *The Entrancing Power Of Storytelling: A Systems Approach To The Storylistening Discrete Altered State Of Consciousness*. Doctoral dissertation, Indiana University, Indiana.
- Thunderbird, S. (n.d.). *Art of indigenous storytelling, music, theatre, dance*. www.shannonthunderbird.com/art_of_indigenous_storytelling.html adresinden elde edildi.
- Van Groenou, M. (1995, Summer). "Tell me a story": Using children's oral culture in a preschool setting. *Montessori Life*, 7(3), 19-21.
- Yılmaz, T. (2011). *Yaşayan âşıklık geleneği*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Zabel, M. K. (1991). Storytelling, myths, and folk tales: Strategies for multicultural inclusion. *Preventing School Failure*, 36(1), 32-24.
- Zembat, R. ve Zülfikar, S. (2006). Okul öncesi öğretmenlerinin sohbet ve hikâye etkinliklerinde kullandıkları öğretim yöntemlerinin incelenmesi. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 6(2), 587-608.

- Wischner, C.M. (1991). *The Storytelling Experience: How Selected Contemporary Storytellers Perceive Their Art*. Doctoral dissertation, New York University, New York.
- Wojciechowicz, L. (2003). *The Power Of Storytelling: 8 Reasons For Infusing Storytelling Into Your Curriculum*. Doctoral dissertation, South Mountain Community College, Phoenix.
- Wright, A. (1995). *Storytelling with children*. Oxford: Oxford University Press.